ÜSÂME BİN ZEYD (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramın büyüklerinden. “Resûlullahın sevgilisi” diye meşhûrdur. Babası, Peygamber efendimizin âzâdlılarından Zeyd bin Harise, anası, Ümm-i Eymen (radıyallahü anha)’dır. Künyesi, Ebû Muhammed’dir. Nesebi, Üsame bin Zeyd bin Harise bin Şerahbil’dir.

Mekke’ye giderken Resûlullahın devesinde, arkasında oturmuştu. Birlikte Kâ’be’ye girmişti. Huneyn gazâsında çocuk olduğu halde kahramanca çarpıştı. Çok cesur idi. Onsekiz yaşında iken, ordu kumandanı yapıldı. 54 (m. 673) veya 59 (m. 678) senesinde Medine’de vefât etti.

Peygamber efendimiz, azadlı kölesi, Hazreti Zeyd bin Hârise’yi çok severdi. Onu kendisine evlât edindi. Dolayısıyle Hazreti Üsâme bin Zeyd, aynı zamanda Peygamber efendimizin terbiyesi ile yetişti. Böylece Peygamber efendimizin torunları Hazreti Hasan ve Hazreti Hüseyin’in sevgisine Hazreti Üsâme de ortak oldu. Sevgili Peygamberimiz, Üsâme’ye (radıyallahü anh) bu sevgisinin, babası Zeyd bin Hârise’ye olan sevgiden dolayı olduğunu ifade ettiler ve: “Üsâme bana herkesten daha yakındır” buyurdular. Hazreti Üsâme’nin, Ehl-i beyt’in bir ferdi kabûl edilmesinden sonra, gece gündüz demeden, her zaman, Peygamber efendimizin hâne-i se’âdetlerine girip çıkmasına izin verildi.

Çocuk yaşta iken hicret sevâbı kazandı. Medine döneminde, çocuk olduğu için, hicretin 7.-8. yılına kadar olan muharebelere katılamadı. Bundan sonra katıldığı muharebelerde çok kahramanlıklar gösterdi.

8 (m. 629) senesi Mekke’nin fethinde Peygamberimiz (aleyhisselâm), Kusva isimli devesine binip, terkisine de, Hazreti Üsâme bin Zeyd’i aldılar. Peygamberimiz, Mekke’nin fethinin ihsân edilmesinden duyduğu derin minnet ve şükrandan dolayı cenâb-ı Hakka hamd etti. Kâ’be-i Muazzama’nın putlardan temizlenmesini emir buyurdular.

Peygamberimiz (aleyhisselâm) de devesinin üzerinde Hazreti Üsâme ile birlikte Kâ'be'ye geldiler. Mescid-i Haram'ın yanına gelince, develerinden inerek Hazreti Üsâme, Hazreti Bilâl, Hazreti Osman bin Talha ile Kâ'be'ye girdiler. Hazreti Ömer daha önce gelip içerde bulunan çizilmiş insan sûretlerini siliyordu. Peygamberimiz (aleyhisselâm) Hazreti Üsâme'ye bir kova su getirtip kalan sûretleri de sildirdiler. Kapının üzerlerine kapatılmasını emir buyurdular. İçerde Peygamberimiz, kapıyı ve üç direği arkalarına, iki direği sağına, bir direği soluna alıp, duvara bir buçuk metre kadar kala durup, iki rekât namaz kıldılar. Bu sırada dışarıda Hazreti Hâlid bin Velîd, kapının önüne halkın yığılmasını önlemeye çalışıyordu. Peygamber efendimiz, namazlarını kıldıktan sonra Kâ'be'nin her köşesinde tekbir getirdiler ve duâ buyurdular. Sonra kapıyı açtırıp, kapının eşiğinde durup mübârek iki ellerini kapının kasalarına dokunarak üç defa tekbir getirdiler ve bir hutbe irâd ettiler. Mekkelileri afettiler.

Hazreti Üsâme Mekke'nin fethinden sonra yapılan Huneyn gazâsında Peygamber efendimizin yanından hiç ayrılmadı. Müşriklere karşı kahramanca çarpıştı.

8 (m. 629) senesi Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) Hazreti Mâriye'den doğan, oğlu Hazreti İbrâhîm, birbuçuk yaşında iken süt annesi Ümmü Bürde'nin evinde bulunuyordu. Peygamber efendimiz, oğlunun hastalandığını işitince, Hazreti İbrâhim'in yanına gittiler. Onu kucağına aldıklarında can vermek üzereydi. Peygamberimizin mübârek gözlerinden yaşlar akmaya başladı. "Sen de mi ağlıyorsun, Yâ Resûlallah" diyen Hazreti Abdurrahmân bin Avf'a, "Ey İbn-i Avf, Benim bu ağlamam bir acımadan ibârettir. Ben, ancak kendisinde bulunmayan hasletleri sayarak, ölü üzerine yüksek sesle, bağırarak ağlamağı yasak ettim. Ben sizi, günah ve ahmaklık olan iki bağırıştan men ettim. Biri ni'mete kavuşulduğu sıradaki eğlence, oyun, şeytan çalgılarından, ikincisi de, bir musîbete ve felakete uğrayınca, bağırıp, yüz göz tırmalamak, üst baş yırtmaktan ve şeytan şamatasından men ettim." Sonra;

"Acımayana acınmaz" buyurdu. Hazreti Üsâme bin Zeyd, feryada başlayınca, Peygamber efendimiz, ona ağlamamasını emir buyurdu. Hazreti Üsâme "Yâ Resûlallah, sizin ağlamanız üzerine feryat ettim. Affınızı dilerim" dedi. O zaman Peygamber efendimiz, "Ağlamak, acımaktan ileri gelir. Feryat ve figan ise şeytandandır." buyurdular. Vefât edince: "Yâ İbrâhîm! Ölümüne çok üzüldük. Gözlerimiz ağlıyor, kalbimiz sızlıyor. Fakat Rabbimizi gücendirecek bir şey söylemeyiz." buyurdular. Vefât ettiğinde güneş tutulmuştu. "Yâ Resûlallah İbrâhîm vefât ettiği için güneş tutuldu" diyenlere karşı da: "Ay ve güneş Allahü teâlânın varağını ve birliğini gösteren iki mahlûktur. Kimsenin ölmesi, kalması ile tutulmazlar. Onları görünce Allahü teâlâyı hatırlayınız." buyurdular.

Hazreti İbrâhim'in cenâzesi yıkanıp kefenlendikten sonra, Peygamber efendimiz, cenâze namazını kıldırdılar. Bakî kabristanında mezarı kazıldı. Hazreti Üsâme ile Hazreti Fadl bin Abbas kabrin içine indiler. Peygamberimiz (aleyhisselâm) kabrin kıyısında oturdular. Kabrin üzerini örterlerken yan tarafta bir açıklık gördüler, oraya mübârek elleriyle bir kerpiç koyarak kapattılar ve: "Siz, bir işi içe sinecek bir şekilde yapınız. Çünkü, böyle yapmak, musîbete uğrayanlara ferahlık verir. Böyle yapmak ölüye fayda ve zarar vermez, fakat bu dirinin gözünü aydınlatır" buyurdular. Kabrin üzerine su döktürdüler. Bir taşı kabrin başına diktiler. Kabrin üzerine su dökmek ilk defa Hazreti İbrâhim'in kabrinde oldu.

11 (m. 632) senesi, Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), hastalandılar. Hasta oldukları hâlde, Rumlarla savaşmak üzere bir ordu hazırlanmasını emir buyurdular. Eshâb-ı kiram (r.anhüm) hazırlık yapmak için dağıldı. Resûlullah (aleyhisselâm) Hazreti Üsâme'yi çağırdılar:? "Ey Üsâme! Şam'a, Belka sınırına, Filistin'deki Daruma, babanın şehîd edildiği yere kadar, Allahü teâlânın ismiyle ve bereketiyle git. Onları atlara çiğnet. Seni bu orduya başkumandan tayin ettim. Übnâlıların üzerine ansızın varıp üzerlerine şimşek gibi saldır. Varacağın yere haber ulaşmayacak şekilde hızlı git. Yanına kılavuzları alıp, casus ve gözcüleri önünden ilerlet, Allahü teâlâ zafer ihsân ederse, onların arasında az kal" buyurdular. Çürüf'te karargâh kurmalarını, emr buyurup, mübârek elleriyle sancağı bağlayıp, Hazreti Üsâme'ye verdiler. Mescidde minbere çıktılar. "Ey Eshâbım! Üsâme'nin babası Zeyd, kumandanlığa nasıl lâyık ve benim katımda nasıl en sevgiliyse, ondan sonra oğlu Üsâme de kumandanlığa öyle lâyıktır. Üsâme, benim katımda insanların en sevgililerindendir" buyurdu. Hazreti Üsâme ve savaşa gidecek olan Eshâb-ı kiram, Peygamberimizle (aleyhisselâm) vedalaştılar. Hazreti Üsâme'nin kumandası altında savaşa gideceklerin arasında Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Ebû Ubeyde bin Cerrah, Hazreti Sa'd bin Ebî Vakkas gibi Eshâbın ileri gelenleri de vardı.

Resûlullah (aleyhisselâm) efendimizin hastalığı ağırlaştı. Bu arada ordu hazırlıklarını tamamlamış karargâha toplanmışlardı. Pazar gecesi orada yattılar. Sabahleyin Hazreti Üsâme, Peygamber efendimizin yanına geldi. Yanında Hazreti Abbas da vardı. Peygamberimizin mübârek ağzına ilâç veriliyordu. Hazreti Üsâme'yi görünce ona duâ ettiler ve"Allahü teâlânın bereketiyle, kuşluk vakti yola çıkınız" buyurdular. Ordu hareket etmek üzereyken Peygamberimiz Hazreti Muhammed (aleyhisselâm) efendimizin vefât haberi geldi. Rebiülevvelin onikinci Pazartesi günü idi. Ordu Peygamberimizin Hâne-i Se'âdetinin önüne geldi. Sancağı kapının önüne dikti. Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Üsâme'ye: "Sancağı açmamak üzere evine götür" buyurdu. Peygamber efendimizin mübârek cenâzelerini yıkamak üzere harekete geçtiler.

Hazreti Ebû Bekr-i Sıddîk, Peygamber efendimizin vefâtından önce, mübârek cenâzelerinin yıkanmasıyla ilgili "Resûlullah'dan (aleyhisselâm) işittim ki, "Beni, Ehl-i beytim yıkasın"buyurmuştu" deyip, "Abbas ve Ali (radıyallahü anh) yıkasınlar" dedi. Hazreti Abbas, oğlu Fadl ile beraber geldi. Hazreti Ali dahi geldi. Halife Hazreti Ebû Bekir "Yâ Ali, Resûlullah'ı sen yıka" dedi. Resûlullah'ın (aleyhisselâm) hizmetçisi Hazreti Üsâme'ye, "Onlara hizmet et" dedi. Kendisi, Eshâb-ı kiram ile kapıda bekledi. Ensârdan Evs bin Havli'yi (radıyallahü anh) de yardım için içeriye soktu. Hazreti Üsâme, Peygamber efendimizin mübârek cenâzeyi şeriflerini yıkamak, kefenlemek ve kabr-i şerîfine indirmekle şereflendi.

Definden üç gün sonra, Hazreti Ebû Bekir Eshâb-ı kirama (radıyallahü anh) "Resûlullah (aleyhisselâm) sizi Üsâme'nin emrinde gazâya göndermişti. Vefât edince, o iş yapılamadı. Herşeyden önce, bu emri yerine getirmeliyiz! Bu işte, gevşek davranmayın! Gazâya hazır olun" diye emir buyurdu. Eshâbı harbe hazırladı. Bu sırada Arabistan çöllerinde isyan çıktığı işitildi. Eshâb: "Üsâme'nin emrinde gitmiyelim, âsîler Medine'ye gelip halifeyi öldürür" dediler ve çok uğraştılar ise de Hazreti Ebû Bekir "Resûlullahın (aleyhisselâm) emrini, her ne pahasına olursa olsun yapacağız ve Resûlullahın beğendiği kumandanı ben değiştiremem" dedi. Hazreti Üsâme at üzerinde, Halife ve Eshâb yürüyerek Medine'den dışarı çıktılar. Hazreti Üsâme, Hazreti Ebû Bekir'e, ya ata binmesini veya kendisinin de attan ineceğini söyleyince, Hazreti Ebû Bekir, "Ben ata binmiyeceğim, sen de attan inmiyeceksin. Allahü teâlânın rızası için benim de ayaklarım bu yolda tozlansın. Bilmiyor musun ki, her gazi için, her adımına mukabil, pek çok sevâb verilir ve o kadar da günahları dökülür" diye cevap verdi. Hazreti Ebû Bekir, Eshâb-ı kirama veda ederken "Size birinci nasihatim, Üsâme'ye itaat etmenizdir. Şam'daki rahibeleri, çocukları, kadınları öldürmeyin" deyip, Hazreti Üsâme'ye dönerek: "Resûlullahın emrettiği yere selâmetle git" dedi. Hazreti Ebû Bekir veda ve nasîhatdan sonra, Hazreti Üsâme'ye Hazreti Ömer'i bana muavin bırakır mısın?" buyurdular. Hazreti Üsâme de buna muvafakat edip, Hazreti Ömer'e izin verdikten sonra halife ile Hazreti Ömer Medine-i Münevvere'ye döndüler. Hazreti Üsâme dahi Şam'a hareket etti. Huzâ'a kabilesine gidip, mürtedleri öldürdü. Zafer ile, kırk gün sonra Medine'ye döndü.

Hazreti Ömer, halifeliği sırasında Hazreti Üsâme'ye çok tazîm ve ihsânlarda bulundu. Peygamber efendimizin, Üsâme'yi (radıyallahü anh) çok sevdiğini biliyordu. Hatta, Hazreti Ömer, kendi oğlu Hazreti Abdullah'a senelik 2000 dirhem tahsis ettiği halde, Hazreti Üsâme'ye 5000 dirhem tahsis etti. Hazreti Abdullah bin Ömer, bu farklılığın sebebini babasına sorunca, Hazreti Ömer buyurdu ki: "Onun babası Resûlullah'a (aleyhisselâm), senin babandan daha sevgili idi" Hazreti Üsâme bin Zeyd, Hazreti Osman'ın halifeliği sırasında devlet idâresi ile ilgili işlere karışmadı. Yine Hazreti Ali ve Hazreti Muâviye arasında meydana gelen hadîselere de karışmak istemedi ve "Müslümanlar arasında kardeş kanı dökülmesinden çekinirim" buyurdu. Hadîseler ilerleyince, ictihâdı Hazreti Ali'nin ictihâdına uygun oldu. Hatta son nefesinde bile bunu bildirdi.

Hazreti Üsâme'nin yirmi seneye yakın ömürleri Peygamber efendimizin mübârek dizleri dibinde geçti. Peygamberimizin sünnet-i şeriflerini iyi öğrendiği için, Eshâb-ı kiram, bazı meselelerini Hazreti Üsâme'den sorarlardı. Her işte, her husûsta Resûlullahın (aleyhisselâm) emirleri üzere hareket eder, Peygamberimizin birçok hizmetlerinde bulunmakla şereflenirdi."

Hazreti Üsâme, Peygamber efendimizin en itimat ettiği kimselerden olup, sırlarının mahremi idi. Peygamberimiz, ince meselelerde Hazreti Üsâme ile istişâre ederlerdi. Hazreti Ömer de bu sebepden Hazreti Üsâme'ye danışır, fikrini alırdı. Eshâb-ı kirâm'ın hepsi gibi, Hazreti Üsâme bin Zeyd de fazîlet ve güzel ahlâkı kendinde toplamıştı.

Hazreti Üsâme, babasının ve annesinin arzularını yerine getirmek için çok çalışırdı. Anne ve babası vefât edince onlar için kurban keserdi. Ağaçlarından elde ettiği mahsulleri fakirlere dağıtır, sevâbını anne ve babasına da gönderirdi.

Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerin toplamının 128 olduğu bildirildi. Bunlardan bazıları şunlardır:

Üsâme bin Zeyd (radıyallahü anh) diyor ki: Peygamber efendimizi (aleyhisselâm) gördüm. Hazreti Hasan ve Hazreti Hüseyin mübârek kucağında oturuyorlardı. Buyurdu ki: “Bu ikisi, benim oğullarımdır ve kerîmemin oğullarıdır. Yâ Rabbi! Ben bunları seviyorum. Sen de sev ve bunları sevenleri de sev!”

Hazreti Âişe şöyle rivâyet etti: “Üsâme çocuk idi. Birgün yüzü kanamıştı. Resûlullah (aleyhisselâm) bana “Üsâme’nin yüzünü yıka” buyurdu ve yıkarken bana yardım etti ve yüzünü öptü, sevdi.

Yoksul bir kimse vefât etti. Yıkamak üzere Hazreti Üsâme ve Hazreti Ali’ye vazîfe verdiler. Cenâze yıkandı, kefenlendi ve defn edildi. Sonra Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki:“Bu kimse, kıyâmet günü, yüzü, ayın ondördü gibi parlak olarak mahşer yerine gelecektir. Bunun bir hasleti vardır. Eğer o hasleti de olmasa, kuşluk güneşi gibi yüzü parlak olduğu halde mahşer yerine gelirdi.” buyurdu. “Bu haslet nedir?” diye soruldu. Buyurdular ki: “Bu kimse devamlı olarak gece namaz kılar, gündüz oruç tutar ve Allahü teâlâyı çok zikrederdi. Ancak kış geldiği vakit yaz elbisesini, yaz geldiği vakit de kış elbisesini saklardı. Size enaz verilen, yakîn ve sabır azîmetidir” buyurdular.

“Allah’ın kulları, tedâvi olunuz. Allahü teâlâ derdi yarattığı gibi dermanı da yaratmıştır.”

Hazreti Ebû Sa’îd el Hudrî rivâyet etti: “Üsâme bin Zeyd (radıyallahü anh) bir ay va’de ile yüz dinara bir câriye satın aldı. Bunu Peygamber efendimiz işitince buyurdular ki: “Bir ay va’de ile satın alan Üsâme’ye şaşmıyor musunuz? Üsâme, uzun emel sahibidir. Allahü teâlâya yemîn ederim ki, gözüm açıldığı zaman kapaklarını kapamadan, lokmayı yuttuğum vakit onu hazmedemeden öleceğimi düşünürüm. Ey Âdemoğulları, aklınız varsa, kendinizi ölülerden sayınız. Yemîn ederim ki, size va’dedilen ölüm gelecek, ona engel olamıyacaksınız.”

“Kıyâmet günü, insanların Allah’a en yakın olanları, dünyâda uzun müddet aç susuz ve mahzûn kalanlardır. Hakiki âlim ve müttekiler, halk arasına girdikleri zaman varlıkları, kayboldukları zaman, yoklukları bilinmez. Çünkü aranmazlar. Yerin genişliği, onları bilir ve göklerin melekleri, onları kuşatır. İnsanlar hep dünyâ ni’metinden zevk alırken, onlar Allah’a itaatten zevk alırlar. İnsanlar, Peygamberin sünnet ve ahlâkını kaybettikleri zaman, onlar onu muhafaza ederler. Onlardan biri öldüğü zaman, yeryüzü onlar için ağlar. Bunlardan bulunmayan bir belde halkına, Allahü teâlâ gazâb eder. Köpeklerin leşe hücumu gibi, onlar dünyâya hücum etmezler. Yemeğin azını yer, insanların rağbet ettiği şeylere kıymet vermezler. Bazıları bunların delirip, akıllarını kaybettiklerini sanırlar, halbuki akılları başlarındadır. Onlar gözleri ile Allah’ın emirlerine bakıp, dünyâ sevgisini içlerinden attılar. Dünya adamları nazarında onlar, akılsız olarak dünyâda dolaşmakta iseler de, hakikât şu ki; insanlar akıllarını kaybedip, hayretlere düşecekleri zaman, onların akılları başlarında olacaktır. Âhiret şerefi onlar içindir. Yâ Üsâme, onları hangi memlekette görürsen bil ki, onlar o belde halkının emânıdır. Onların bulundukları memlekete Allahü teâlâ azâb etmez. Yeryüzü onlarla ferahlanır. Cebbar olan Allahü teâlâ onlardan râzı olur. Onlarla kardeşlik edin ki, onların sayesinde kurtulmuş olasın. Şayet gücün yeterse, aç ve susuz ölmeğe gayret et. Açlık ve susuzluk sayesinde şerefli mevkilere ulaşır, Peygamberlerle birleşirsin. Bedeninden ayrılan rûhun ile melekler sevinir ve Cebbar olan Allahü teâlâ sana rahmet eder.”

“Dikkat edin, Cennet için hazırlanan yok mudur? Allahü teâlâya yemîn ederim ki, Cennette tehlike diye bir şey yoktur. Cennet, parlayan bir nûr, etrâfa yayılan bir kokudur. Binaları kuvvetlidir, ırmakları devamlı akar, bol ve olgunlaşmış meyve yeridir. Orada parlak ve güzel zevceler vardır. Onlar dâima neş’elidirler. Ni’metleri devamlıdır. Orada, aklın ermiyeceği fevkalâde güzellikler vardır.” buyurdu. Eshâb-ı kiram: “Biz ona hazırlandık” dediler. Bunun üzerine Resûl-i ekrem (aleyhisselâm): “İnşâallah deyiniz” buyurdu ve sonra cihadı anlatarak onu teşvik ettiler.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-A’lâm, cild-1, sh. 291

2) Tabakât-ı İbn-i Sa’d, cild-4, sh. 61

3) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye, sh. 1079

4) El-İsâbe, cild-1, sh. 31

5) El-İstiâb, cild-1, sh. 57

6) Metâli-ün-nücum, cild-2, sh. 174

7) Müsned-i Ahmed bin Hanbel, cild-6, sh. 196, cild-5, sh. 205, 210

8) Tehzîb-ül-esmâ, cild-1, sh. 113

9) Kâmûs-ul-a’lâm, cild-2, sh. 854

10) Tehzîb-ut-tehzîb, cild-1, sh. 208

11) Buhârî, cild-2, sh. 85

12) Delîl-ül-fâhilîn, cild-1, sh. 181

13) İhya-u Ulûmiddîn, cild-4, sh. 562, cild-2, sh. 277